

Sultan Şairler

“Hem doğu hem de batı edebiyatlarında başta şiir olmak üzere güzel sanatların çeşitli şubeleriyle meşgul olmuş sultan ve krallara raslanmaktadır. Ama bunun neredeyse bütün hanedan mensuplarına yayılmış dünyadaki tek örneği Osmanlı hanedanıdır.

Hatta bu hanedan mensuplarının, Muhibbî mahlasıyla şiirler yazan Kanunî Sultan Süleyman ve Muradî mahlasıyla şiirler yazan III. Murad gibi bir kısmı, sayı bakımından klasik şiirimizin en hacimli divanlarını meydana getirmiş şairlerdir.

II. Murad, elde kayıtlı şiirleri bulunan ilk padişah olmanın ötesinde, bilim ve kültür tarihi açısından kendinden önceki, hatta sonraki padişahlar arasında sanatçı ve bilim adamlarına gösterdiği aşırı ilgi ile de ilk sıralarda yer almaktadır. Onun bu yakın ilgisi sayesinde şiir, musiki ve bilim alanında ciddi gelişmeler görülmüş, özellikle **Arapça ve Farsça’dan çok sayıda eser dilimize kazandırılmıştır. Şairlere maaş bağlatma geleneği de onun zamanında başlamıştır.**

Fatih Sultan Mehmed, Osmanlı sultanları içinde bilim ve sanata sağladığı imkanlar bakımından ilk sırada değerlendirilecek bir isimdir. İstanbul’da **mahiyetinde 185 şairin bulunduğu** rivayet edilmektedir. Avnî mahlasıyla şiirler kaleme alan Fatih, Osmanlılarda şiirlerini bir araya getiren ve adının dışında **mahlas kullanan ilk padişah**tır.

Yavuz Sultan Selim, Tebriz fethinden sonra **Acem ülkesindeki sanatçıları İstanbul’a getirterek**, Osmanlı bilim ve sanatına ivme kazandırmaya çalışmıştır. Kendisi de bizzat şiirle meşgul olarak **Farsça divan tertib etmiş, Türkçe de içli şiirler söylemiştir.** Şiirlerinde kullandığı mahlası Selimî’dir.

Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı hanedanı içinde en uzun süre tahtta kalan sultandır. Bu uzun dönem, Osmanlı siyasi tarihi açısından olduğu kadar bilim ve kültür tarihi açısından da zirvenin yaşandığı devre olarak bilinir. Muhibbî mahlasıyla **klasik şiirin en hacimli divanını** kaleme alan **Kanunî’nin divanında toplam 2799 gazel bulunmaktadır. Bu şiirlerin toplamı 15935 beyite ulaşmaktadır.** Oysa kendisinden sonra en çok gazel ihtiva eden örnek olan Zâtî divanında yer alan gazel sayısı 1825’tir.

Diğer hacimli bir Divâna sahib Sultan da III. Murad’tır. Şiirlerinde kullandığı mahlas, Muradî, bazan da Murad’dır. Divanda 1567’si gazel olmak üzere başka nazım şekillerinden de şiirler bulunmaktadır ki toplam beyit sayısı 8398’e ulaşmaktadır.

Şiirde Fârisî mahlasını kullanan II. Osman, Genç Osman olarak kısa ömründe divan tertib edecek sayıda şiir söylemiştir.” (Prof. Mustafa İsen, *Sultan Şairler*)

Osmanlı hükümdarları Sultan Cem gibi şehzâdeleriyle birlikte devirlerinin hattâ büyük şâirleri arasında idiler; **Türkçe, Arapça şiirler söyleyecek, Farsça dîvan tertipleyecek kadar** çağlarının en makbûl kültür ve sanat dillerini iyi biliyorlardı.

Yeryüzünde klâsik Şark edebiyâtının hâkim olduğu çağlarda **dîvan şâiri olmak asla kolay değildir.** Hele Ahmed Paşa gibi, Necâtî, Bâkî, Yahyâ, Hayâlî gibi şâirler devrinde ve onlar arasında hükümdarca şiir söyleyebilmek için, engin dîvan şiiri kültürü’nü, bu şâirler ölçüsünde tanımak lâzımdır. Esaslı bir tahsil görmüş olmak, Arap ve Acem edebiyatlarını, **İslâm ilimlerini, İslâm hukukunu, tasavvuf felsefesini, Şark mitolojisini ciddi surette bilmek**, aruz ve kafiye ilimlerini öğrenerek **fesâhat ve belâgat**’in inceliklerine ulaşmak lâzımdır.

Bunlardan başka, astronomiden tıp bilgisine, matematikten kimyâya kadar devrin fen bilgilerini şiiri onlarla besleyecek ve şiirde onların akislerini tanıyacak kadar olsun, kavramış olmak şarttır.

Bunlarsız dîvan şâiri olunmaz. Bunlarsız devrin şiir sultanlarıyla şiir yarışmaları değil, şiir konuşmaları bile yapılamaz. (Nihad Sâmî Banarlı)

***

- **Şair sultan ve şehzadeler** (Yusuf Mardin)

Osmanlı tarihine göz gezdirdiğimiz zaman 1421 yılından 1839 yılına kadar Osmanlı tahtını işgal eden **onyedi sultanın şiirle uğraştığını** ve bunlardan bir kısmının divanları da bulunduğunu görüyoruz. Bu sultanları kullandıkları takma adlarla şöyle sıralayabiliriz:

1.İkinci Murad (1421-1451) Murad, Muradî	10.Dördüncü Murad (1623-1640) Murad, Muradî
2.Fâtiḥ Mehmed (1451-1481) Avnî	11.Dördüncü Mehmed (1649-1687)
3.İkinci Bayazıd (1481-1512) Adlî	12.İkinci Mustafa (1695-1703) İkbâlî
4.Yavuz Selim (1512-1520) Selim, Selimî	13.Üçüncü Ahmed (1703-1730) Necip
5.Kanunî Süleyman (1520-1566) Muḥibbî	14.Birinci Mahmud (1730-1754) Sepkatî
6.İkinci Selim (1566-1574) Selim, Selimî	15.Üçüncü Mustafa (1757-1774) Cihangir
7.Üçüncü Murad (1574-1595) Murad, Muradî	16.Üçüncü Selim (1789-1807) Selim, İlhamî
8.Üçüncü Mehmed (1595-1603) Mehmed, Adlî	17.İkinci Mahmud (1808-1839) Adlî
9.Birinci Ahmed (1603-1617) Ahmed, Baḥtî	

Beşinci Mehmed'in (1909-1918) de Reşat takma adıyla bazı şiirlerine rastlanmıştır. Osmanlı şehzadelerinden de şiirle uğraşmış ve eser bırakmış olanlar arasında en göz dolduranları:

Sultan Cem (1459-1494), Yavuz Selim'in kardeşleri Şehzade Korkut ve Şehzade Ahmed, Kanunî'nin oğulları Şehzade Mustafa ve Şehzade Bayazıd olmuştur.

Ata Tarihi, Sultan Osman, Sultan Orhan, Birinci Murad ve Yıldırım'ın da, bazı örnekler vererek, şiir söylediğini ileri sürüyorsa da, Fuad Köprülü yaptığı incelemesinde bu savın doğru olmadığını ortaya koyarak **ilk şair Sultanın İkinci Murad olduğunu** belirtiyor.

Onu izleyen Osmanlı Sultanlarının belki en kültürlüsü olarak çağa tuğrasını basan Fatih Mehmed, Arapça, Acemce, İbrance dilleri yanında Latince, Yunanca ve Sırpçayı elde etmiş ve İtalya'da başlayan rönesans hareketiyle yakından ilgilendiği gibi şiir sanatından başka resim ve mimarlık üzerine de dikkatini çevirmişti. **Fatih, "Avnî" takma adıyla yazdığı şiirleri bir küçük divanda toplayan ilk şair sultanımızdır:**

Dili bülbül kılıptır arızın üstündeki güller

Beni sevda ile baştan çıkarmıştır o kaküller.

÷

Sakiyâ mey ver ki bir gün lâlezâr elden gider

Çün erer faslı hazân baĝü bahâr elden gider

Her nice zühdü salâha mâyl olur hâtırım

Gördüğümce ol nigârı ihtiyâr elden gider.

İkinci Bayazıd da, dedesi ve babası gibi, bilginlere ve şairlere saygılı, maddî durumlarına yardımdan geri kalmaz bir sultan olduğu kadar, kendisi de Acemce ve Türkçe şiirler kaleme almaktan hoşlanan bir şairdi. Şiirlerinde mizacına uygun olarak rindâne ve sofîyâne söyleyişlerinde gerek dil ve gerek musikî bakımından ileri bir başarı göstermiştir.

Yavuz Sultan Selim'in askerî dehası, güçlü yönetimi yanında, bilgiye ve şiire yatkın kişiliği kendisini çağının benzersiz hükümdarlarından yapıyordu. Anadili gibi konuştuğu Acem dilinde bir divan ortaya koymuştu. Türkçe şiirlerini bir divanda toplamamışsa da bu ince ve duygulu manzumelerinde bilgi, görgü ve düşünce unsurunun büyük yeri olduğu görülür.

Dil nedir nesne mi var aşk oduna yakmadığın

Aşk zincirine gerden mi kodun takmadığın

Beni gördükte yüzün döndürüben bakmadığın

Neyi ki, şive mi ki, cevri mi ki, nâz mı ki?

Osmanlı Sultanları içerisinde belki şairleri en çok seven, kendilerini özendirip isteklendirmekten zevk duyan Kanunî Süleyman olmuştur. Sultan Süleyman'ın "divanları başından sonuna kadar gazellerle dolu gibidir. Bu gazellerin çoğu âşıkane, rindâne, şuhanedir. **Bu lisana, bu ince dimaĝa, bu hassas tabiata malik bulunması itibariyle Kanunî Süleyman asrının büyük şairlerinden olabilir."**

Gül yüzün seyreylesin âlemde gülzâr istiyen

Külhanı sînem dolu gelsin berü nâr istiyen

Genci bîmar ü gülü bîhâr olmaz ey Muḥîp

Yârsız kalır cihanda ayıpsız yâr istiyen.

÷

Saf kalb ol, kimseye tutma sakın kalbinde kin,

Dedi sığmaz fahrı âlem kin ile bir yerde din,

Kimsenin aybını görüp kılma zinhâr aşikâr

Günde yüz bin aybın örterken Allahülâlemin.

÷

Kaddi dildâra kimisi serv okur kimi elif

Cümlelerin maksudu bir amma rivayet muhtelif

Üçüncü Murad'ın Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç dilde divan kaleme aldığını görüyoruz. Ayrıca merak saldıği tasavvuf vâdisinde 'Fütuhâtı Siyam' ve 'Esrârname' adında iki eseri de bulunan Üçüncü Murad, Tanrıya yakarışlarında daha tabiî ve içten görünür.

Üçüncü Mehmed'in daha ziyade dinî konularda başarı gösterdiği görülmektedir. İkinci oğlu **Birinci Ahmed**'in de şiirle uğraştığını ve gazeller yazdığını görüyoruz:

Zikreyle ey dil her nefes Allah bes bâkî heves

Pes gayriden ümmidi kes tekrar zikrüllâh eyle!

Birinci Mahmud, Osmanlı Sultanları içerisinde mûsikî ve şiir alanlarında bir hayli derin iz bırakmıştır.

Varalım kûyi dilârâya gönül hû diyerek

Kokalım güllerini goncai hoşbû diyerek

Şerbeti lâli hayali bizi öldürdü medet

Gidelim kûyine yârin bir içim sû diyerek.

Üçüncü Mustafa'nın şu kıt'ası ilginçtir:

Yıkılıptır bu cihan sanma ki bizde düzele

Devleti, çarhı deni verdi kamu müptezele

Şimdi erbabı saadette gezen hep hazele

İşimiz kaldı hemen merhameti lemyezele

Musikîde bir üstad olan ve beğenilen besteler vücuda getiren Üçüncü Selim'in şiirlerini topladığı divanında ince ruhunu belirten parçalara rastlanmaktadır:

Rûzü şeb dîdelerim derdin ile kan ağlar

Vâkıf olan benim esrârıma her an ağlar

Gördü çün derdi dil zarımı rahm etti tabib

Dedi ey hastai hicrân sana dermân ağlar

Derdile rûyuna baktıkça senin İlhamî

Yüzü handan olur amma ciğeri kan ağlar.

***

• **Sultan I. Murad**

Kosova Meydan savaşı öncesi ettiği duâ: "**Dîn yolunda beni şehîd eyle.**"

Ab-ı rûy-ı Habîb-i Ekrem için Kerbelâ'da revân olan dem için >	Şeb-i firkatde ağlayan göz için Reh-i aşkında sürünen yüz için
Ehl-i derdin dil-i hazîni için Câna te'sir eden enîni için	Eyle yâ Rabbi lutfunu hem-râh Hıfzını eyle bize püşt ü penâh
Ehl-i İslâma ol muîn ü nasîr Dest-i a'dâyı eyle bizden kasîr	Bakma yâ Rab bizim günahımıza Nazar et cân u dilden âhımıza
Etme yâ Rab mücâhidîni telef Yeter a'dâya kılma bizi hedef	Bunca yıl sa'y ü ictihâdımızı Gazavat içre yahşi adımızı
Etme yâ Rabbi kahrın ile tebâh Yüzümü halk içinde etme siyâh	Râh-ı dîn içre ben fedâ olayım Siper-i askere hüdâ olayım

Dîn yolunda beni şehîd eyle Âhirette beni sa'îd eyle	Mülk-i İslâmı pâymâl etme Menzil-i fırka-i dalâl etme
Keremin çokdur ehl-i İslâma Dilerim kim erişe itmâma	

***

Yıldırım Bayezid'e izafe edilen gazel:

Yâri rind-i zamânedir sandım Bahs-i vaslı terânedir sandım >	Ehl-i hicrâne fitne-i agyâr Ortada bir bahânedir sandım
Göz ucuyla kın kın bakışı Dil alıp kasdı cânadır sandım	Hışm ile zahm-nâk-ı dil-sûzi Yıldırımından nişânedir sandım

Çelebi Mehmed, şiir ve edebiyat meclislerinin teşekkülünde öncü isimlerdendir. Öğüt veren bir şiiri”:

Cihan hasm olsa Hakdan nusret iste
Erenlerden duâ vü himmet iste
Geçenden geç demir taşdan sakınma
Demiri mahv edenden kudret iste

II. Murad (*Muradî*)

- **Âşık olan kimsede nâmûs u âr etmez karâr**
Dökseler bir katre âbı mahv olur nâr üstüne
÷
- Hâl-i pinhânım sorar isen zebân şerh eylemez
Bir lisândır bu lisân kim **tercemân şerh eylemez**
÷
- Gerçi kim haddim degildir bûseni kılmak dilek
Ârif olan çün bilir anı **ne lâzım söylemek**

***

- **Fatih Sultan Mehmed** (*Avnî*)

GAZEL

İmtisâl-i câhidü fi'llâh olupdur niyyetim Dîn-i İslâmın mücerred gayretidir gayretim >	Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i ricâlullâh ile Ehl-i küfri ser-te-ser kahr eylemektir niyyetim
Enbiyâ vü evliyâyâ istinâdım var benim Lutf-ı Hakdandır hemân ümmîd-i feth ü nusretim	Nefs ü mâl ile n'ola kılsam cihânda ictihâd Hamdüli'llâh var gazâyâ sad hezârân rağbetim
Ey Mehmed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtâr ile Umaram gâlib ola a'dâ-yı dîne devletim	

GAZEL

Sâkiyâ mey sun ki bir gün lâleazar elden gider Erüşür fasl-ı hazan bag u bahâr elden gider >	Her nice zühd ü salâha mâil olur hâtırım Gördüğümce ol nigârı ihtiyâr elden gider
Şöyle hâk oldum ki âh etmege havf eyler gönül Lâ-cerem bâd-ı sabâ ile gubâr elden gider	Gırra olma dilberâ hüsn ü cemâle kıl vefâ Bâki kalmaz kimseye nakş ü nigâr elden gider
Yâr için agyâr ile merdâne ceng etsem gerek	

İt gibi murdar rakîb ölmezse yâr elden gider

(lâlezar: lale bahçesi, nigâr: güzel yüzlü sevgili, lâ-cerem: şüphesiz, gubâr: toz, girre olma: gurur etme)

GAZEL

Aşk ile vîrân iden gönlini ma'mûr istemez Hâtırın mahzûn iden bir lahza mesrûr istemez >	Hâk-sâr olup hevâ-y-ile gubâr olan gönül Hâk-i râh-ı yârdan bir dem özin dûr istemez
Hoş gören âkil fenâ tavrını şöret gözlemez Künc-i uzlet isteyen kendüyi meşhûr istemez	Aşk nakdi bir hazînedir ana yokdur zevâl Mâlik olan Avniyâ bir gence gencûr istemez

(hâk-sâr: toz toprak içinde kalmış, hâk: toprak, râh: yol, dûr: uzak, künc: köşe, gencûr: hazine bekçisi)

÷

- “**Âşıka dünyâ vü cân terk eylemek âsân olur**
Lîk cânân terkini etmek gelipdir cânâ güç”

÷

- “Hâr ü has neşv ü nemâ bulur bahâr irince âh
Ben hazân-ı hiecre düşdüm nev-bahârım var iken”

÷

- “Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlem mâhıdır
Ol kara sünbülleri âşıkların âhıdır”

***

- **Cem Sultan (Cem)**

Şehzade şairler arasında şiirlerinde şahsî duygularını ifade etmede en başarılı sayılan şair, hiç şüphe yok ki Cem Sultan'dır. Cem Sultan, Arapça ve Farsça'dan başka, Latince, İtalyanca, Yunanca ve Fransızca bilirdi. Çok usta bir şair olan Cem Sultan'ın **Türkçe ve Farsça divanından** başka eserleri de vardır.

KASİDE

Câm-ı Cem nûş eyle ey Cem bu Frengistân'dır Her kulun başına yazılan gelür devrandır >	Mekketu'llâhu varup bir gün tavâf eylediğin Bin Karaman bin Arab bin mülket-i Osmân'dır
Şükr kıl Allâha kim geldin Frengistân'a sağ Sağlığınca her kişi yedi iklîme sultândır	Âdeme bir zevk kalır dünyada bir yahşı ad Saltanat bâkî kahr dirlerse bu yalandır
Hükm edenler bu cihân mülkine şark u garba dek Ger Süleymân ger Sikender sonra peşimândır	Pâdişâh oldur ki hergiz zâtına ermez zevâl Hayy u bâkî kâdir ü hallâk-ı ins ü câdır
Ni'metinin hamdı bî-had kahr u lutfi bi-hisâb Rahmetinin zikri bin dünyâ tolu divândır	Birliğini bir bilip dâ'im ana şükr etmeyen Kâfir ü âsî vü müşrik hâric ü şeytândır
On sekiz bin âlemin hallâkı Hayy-ı lâ-yemût Evvel âhir andan özge her ne kim var fâdır	

GAZEL

Yakdı odlara beni fırkat elimden ne gelir Ölmedin olmaz ise vuslat elimden ne gelir >	Gözlerin hastasıdır cân ü gönül sıhhat için Ger lebin vermez ise şerbet elimden ne gelir
Hâcetim bu idi kim gamzen oku cânâ ere Çün kabûl olmadı bu hâcet elimden ne gelir	Hattın ey dost getirdi yine tezvîr ile âh Kanın dökmek için hüccet elimden ne gelir
Hele ben yoluna cândan dil ü cân terk edeyin Sen eger kılmaz isen minnet elimden ne gelir	Cân verip derdin alırsam n'ola her lahza şehâ Aşk şehrinde budur san'at elimden ne gelir

Cem niçin zülfüne erişmeye dedim dedi yâr Ana budur ezeli kısmet elimden ne gelir	

DER NA'T-I NEBÎ

Nasb olalı cihâna livâsı Muhammed'in Eflâke erdi şer'i nidâsı Muhammed'in >	Halk olmaz idi âlem ü âdem felek melek Ger olmasayidi anda rızâsı Muhammed'in
Kalmışdı cümle küfrü zalâmında dâllin Hâdî erişdi nûrî ziyâsı Muhammed'in	Bir nokta gibi dâ'ireye aldı fi'l-mesel Beytü'l-Harâm'ı sahn-ı safâsı Muhammed'in
Şekl-i gınâyı ayn-ı anâ anlayıp müdâm Fakr olmuş idi fahr ü gınâsı Muhammed'in	Gör kim yefîm iken sade fi mâ-sivâda yok Dürr-i yefîm gibi bahâsı Muhammed'in
Sâfi güherden oldu çü zâtı Muhammed'in Gelmez beyâna zâtı sıfâtı Muhammed'in	Ma'nâda rihlet itdi fenâdan bekâya ol Bâkî durur hemîşe hayâtı Muhammed'in
Bir pâyesini kat' edemez fikr-i mâsivâ Gör nice yücedir derecâtı Muhammed'in	Başdan ayaga nûr idi zât-ı hamîdesi Düşmezse tan mı yere zılâli Muhammed'in
Gelmez lisân ü kâle vü sığmaz beyâna hiç Mi'râc gecesindeki hâli Muhammed'in	

- “Kimseyi âlemdede hergiz kılmamışsın şâd-mân
Âh idüp ağlar elinden bende vü sultan felek”
÷
- “Cem eşiğin talep eyler ki göre gün yüzünü
Rûşen oldu ki vatan sevgisi îmândan imiş”

***

• II. Bâyezid (Adlî)

Hudâyâ Hudâlık sana yaraşır Nitekim gedâlık bana yaraşır >	Çü sensin penâhı cihân halkının Kamudan sana ilticâ yaraşır
Şeh oldur ki kullugun etti senin Kulun olmayan şeh gedâ yaraşır	Şu dil kim marîz-i gamındır senin Ana zikrin ile şifâ yaraşır
Şu kim dürr-i gufrânın almak diler Der-i gam bahrine âşnâ yaraşır	Eğerçi ki isyânımız çok durur Sözümüz yine Rabbenâ yaraşır
Ne ümmîd ü ne bîmdir işimiz Hemân bize havf ü recâ yaraşır	Eger adl ile sorarsan Adlîyi Ukûbettir ama sezâ yaraşır
Ben ettim anı ki bana yaraşır Sen eyle anı kim sana yaraşır	Şu günde ki hiç çâresi kalmaya Ana çâre-res Mustafâ yaraşır

- “Gâh olur devrân bize mihr ü vefâlar gösterir
Gâh döner her lutfuna yüz bin cefâlar gösterir”
÷
- “Subha dek nâlânım ey hurşî-ruh sen mâhdan
Nice bin feryâd edem korkmaz mısın Allah'dan”

***

• **Yavuz Sultan Selim (Selîmî)**

Merdüm-i dîdeme bilmem ne füsûn etti felek, Giryemi kıldı füzûn, eşkimi hûn etti felek; Şîrler pençe-i kahrından olurken lertzân, Beni bir gözleri âhûye zebûn etti felek.	<i>Gözlerime felek nasıl bir büyü yaptı bilmiyorum Ama çok fazla ağlattı, özümü kan içinde bıraktı, aşkımı arttırdı Aslanlar bile gücümün korkusundan titrerken Felek beni bir ceylan gözlüye esir etti.</i>
---	--

GAZEL

Gözlerimden aktı deryâlar gibi yaşım benim Dostlar çok nesne gördü onmadık başım benim>	Geçmek için seyl-i eşkimden hayâlîm askeri Bir direkli iki gözlü köprüdür kaşım benim
Ben gedâ gurbet diyârında kalırdım yalnız Mihnet ü derd ü belâ olmasa yoldaşım benim	Ey felek dokuz dolu câm içmeyince Han Selîm Dehr içinde olmadı hergiz ayakdaşım benim

Soldan sağa ve yukardan aşağıya okunduğunda mısralar aynı kalıyor:

Sanma şahım Herkesi sen Sadıkane Yar olur	Herkesi sen dost mu sandın belki ol ağyar olur	Sadıkane belki ol cihanda dildar olur	Yar olur ağyar olur dildar olur serdar olur
--	---	--	--

(Dil-dar: Kalbi hükmü altında tutan, sevgili; Ağyar: Dost olmayanlar, halden anlamayanlar)

“Cihânın gerçi nûş ettim yedi tasdan geçen zehrin

Velâkin **zehr-i kâtilden beter buldum meğher kahrin”**

Çaldıran sahasında Şah İsmail ile karşılıklı saflar bağladığında, onu bozduktan sonra arkasından tâkip etmek istemesine yeniçeri taifesi mâni olmuş idi. İster istemez, kendilerini geri döndürmüşlerdi. Bu beyti ise orada söyledikleri sâbit olmuştur (*Solakzâde Tarihi*)

DER NA'T-I RESUL (*Farsça*)

Senin aşk ve feyzinden gelmeyen her vecd bir heva ve hevesten başka bir şey değildir.

Senin ilim menbandan gelmeyen her bilgi boş ve manâsızdır.

Senin şeriatinden başka bir yolda yürümek ne dalalettir!

Sana mensup olup da günah işlemek ne rezalettir!..

***

• **Kanûnî Sultan Süleyman (Muhibbî)**

GAZEL

Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi >	Saltanat dedikleri ancak cihân gavgâsıdır Olmaya baht ü sa'âdet dünyede vahdet gibi
Ko bu ıyş u işreti çünkim fenâdır âkibet Yâr-ı bâkî ister isen olmaya tâ'at gibi	Ola kumlar sağışınca ömrüne hadd ü aded Gelmeye bu şişe-i çarh içre bir sâ'at gibi
Ger huzûr etmek dilersen ey Muhibbî fâriğ ol Olmaya vahdet cihânda kûşe-i uzlet gibi	

÷

Hây u huydan fâriğ ol âlemde insanlık budur Pendini gûş eylegil mûrun Süleymânlık budur >	Her kime kılsan nazar sen anı senden yeg bilip Görme kendü kendüzin zîrâ ki şeytânlık budur
Nefse hazzın ey Muhibbî vermegil hayvân-sıfat Zabt-ı nefis et ârif ol âlemde insanlık budur	

Dest-i kudretle yog iken âlemi var eyledin Kimini müslim kılup kimini küffâr eyledin >	Hârdan güller bitirdin nahıdan hurmâ-yı ter İbret için kullarına hikmet izhâr eyledin
Kimine verdin bihişt ü hil'at ü tâc ü kemer Kiminin yerin cehennem menzilin nâr eyledin	Kiminin kaddini kıldın serv ü ar'ardan yüce Gözleri yaşın kiminin cây-ı enhâr eyledin
÷	
Sakın aldanma cihâna olmasın sende gurûr Ne kadar devlet bulursan kendüzini eyle mûr >	Her ne denlü derd ü mihnet kim gele eyle kabul Hiç işitmedin mi kim dünyâ degil cây-ı sürûr
Sabr kıl kim sabr ile derler koruk helvâ olur Gitmesin hergiz dilinden zikrin olsun yâ sabûr	
÷	
Âh kim bu tâli'im tutmadı hergiz yüz bana Ayrılah gün yüzünden gecedir gündüz bana	Tan mıdır Mecnunleyin terk eyler isem yüz suyun Hâk-i Leylâdan ire efser durur ol toz bana
Bu Muhibbî cân verir sevdâ-yı zülf-i yâr için Zâhidâ etme nasîhat assı etmez söz bana	
÷	
Gitmesin nâm-ı şerîfin bu dilimden dem-be-dem Dertli gönüme devâdır cân bulur andan safâ	Umaram her bir adın başka şefâ'at eyleye Ahmed ü Mahmûd Ebu'l-Kâsım Muhammed Mustafâ
÷	
Dilde âteş gözde nem başımda zülfünden hevâ N'ola hâlim bilmezem aşk ile oldum mübtelâ	Ölmüş iken tâze cân buldu Muhibbî haste-dil Büy-ı zülfünü getirdin müstedâm ol ey sabâ
÷	
Gözü yaşın her fakîrin zulm ile bahr eyleme Pâdişâh-ı dehr olmakdansa yegdir yahşi ad	Dehr elinden ey gönül gam çekdiğime gam yeme Bunu fikr eyle kim almışdır bu dünyâdan murâd
÷	
Salınıp serv tek gitti dilimde âh gam kaldı Gözüm yaşı revân oldu bana ancak elem kaldı	Yazarken yâre ahvâlim tutuşup âhım özümden Kül oldu eldeki kâğıd elimde bir kalem kaldı
÷	
Mâl ü câha gırra olma deme yokdur ben gibi Sür yüzün yere tevâzu ehli ol dâmen gibi	Sakın aldanma eser bir gün muhâlif rûzgâr Kibr ü kîni terk kıl germe göğüs yelken gibi

***

• **Sultan II. Selim (İlhâmî)**

Bâğ-ı âlem içre gerçi pek safâdır saltanat Vakf etsen bir kuru gavgâya câdır saltanat >	Bu zamanın devletiyle kimse mağrûr olmasın Kâm alırsan adl ile ol dem be-câdır saltanat
Kesb eder mi vuslatın bin yılda bir âşık anun Meyl eder kim görse ammâ bî-vefâdır saltanat	Kıl tefekkür ey gönül çerhin hele devrânını Geh safâ ise velî dâ'im cefâdır saltanat
Bu cihânın devletine eyleme zerre tama Pek sakın İlhâmî zirâ bî-vefâdır saltanat	

- “Hilkaten sen bir meleksin ki Hudâ
Sûret-i insânda tasvîr eylemiş”

÷

- “Biz bülbül-i muhrîk-dem-i gülzâr firâkız

Âteş kesilir geçse sabâ gülşenimizden”

***

• Sultan III. Murad (Murad-Murâdî)

“Sultan III. Murad Han bir sabah namazını kaçırmış... Dini hayatı her şeyden çok önemseyen bu büyük padişah kıl(a)madığı bir sabah namazına fazlasıyla üzülmüştü. Bu üzüntü onu derin muhasebelere götürmüştü. Yüceler yücesinin huzuruna çıkmadan evvel, çabuk davranarak nefsinin hesaba çekmiştir.

Geçirdiği duygusal incinme neticesinde “Uyan Ey Gözlerim Gafletten Uyan” adlı derin manalı bir şiir kaleme almıştır. **Bu şiirde manevi körlüğü zemmetmiş, uykudan açılmayan gözlerini gafletten uyanmaya çağırmıştır. Seher vaktinde cümle mevcudatın lisan-ı halleriyle Allah’ı zikrettiğini, eşref-i mahlûkat olan insanın bu hususta gevşek davrandığını dile getirmiştir. Dünyanın geçiciliğini hatırlatarak mala, mülke, makama yaslanan insanların güvenli ve doğru bir yolda yürümediklerini hatırlatmıştır.”**

Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan Azrail’in kastı canadır, inan. Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan >	Seherde uyanırlar cümle kuşlar Dill-u dillerince tesbihe başlar Tevhid eyler dağlar taşlar ağaçlar Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan
Semâvâtın kapuların açarlar. Mü’minlere rahmet suyun saçarlar... Seherde kalkana hülle biçerler. Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan	Bu dünya fanidir sakın aldanma. Mağrur olup tac-u tahta dayanma. Yedi iklim benim deyu güvenme. Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan
Benim, Murad kulun, suçumu affet. Suçum bağışlayub günahım ref’ et. Rasûl’ün sancağı dibinde haşret. Uyan ey gözlerim gafletten uyan! Uyan uykusu çok gözlerim uyan	

GAZEL

Ey hâlık-ı arz u semâ göster bize dîdârını Senden ederiz biz recâ göster bize dîdârını >	Kıldık tapımı biz sened yâ Rab bize senden meded İhsânuna yokdur aded göster bize dîdârını
Yâ Rab hayâtın hakkı’çün mahz-ı sıfâtın hakkı’ çün Mahbûb-ı zâtın hakkı’çün göster bize dîdârını	Sensin bize rahmân olan sensin bize gufrân olan Her demde zü’l-ihsân olan göster bize dîdârını
Eyler Murâdî çün du’â hazretine dâ’im senâ Budur sözümüz dâ’imâ göster bize dîdârını	
İlâhım çü sensin sana kılmişam ilticâ > Eşiğinden özge penâh olamaz hiç bana	İnâyet senindir hidâyet senin yâ ehad Umarven senin fazlını dem-be-dem dâ’imâ
Kulum kapına yüz sürüp gelmişem yâ ganî Sana yaraşır izzet-i saltanat kibriyâ	
Bugün âşıkların esrârına âgâh olan gelsin Bu meydân-ı muhabbetde fenâ fi’llâh olan gelsin>	İki dünyâyı terk eden bu yola baş açık giden İşi dil-dâr şevkinden demâdem âh olan gelsin
Bu aşkın remzini fehm eyleyimez degme bir âkıl	

Bunu anlamağa derd ehline hem-râh olan gelsin	
---	--

÷

Kulluğun eder şol kim cân ile sever anı Müstağfir olur ana ol dem ki hatâ eyler	Gel gel berü ey nefsim insâf ede bi'llâhi Bu fânî cihânı gör kim kime vefâ eyler
--	--

÷

Bizi sûretde gördün pâdişâhız Velî ma'nâda bir kemter gedâyız	Bizi yâr eşiginde anlama yâd Kamuya yâd u yâra âşinâyız
--	--

- “Sana yüz tutdum Hudâyâ sen hidâyet eylegil
Senden özge kime kılam pâdişâhum ilticâ”
- “Aşkî âsân mı sanırsın ey Murâdî bilmiş ol
Nakd-ı cân ile olur dâim hemân bâzâr-ı aşk”

***

- **III. Mehmed (Adlî)**

GAZEL

Yokdur zulme rızâmız adle biz mâilleriz Gözleriz Hakkın rızâsın emrine kâ'illeriz	Ârifiz âyine-i âlem-nümâdır gönlümüz Rûzgârın cümbüşünden sanmayın gâfilleriz
Hükm-i Mevlâya mutî'iz fârigiz tebdîrden Biz tevekkül ehliyiz takdirine kâ'illeriz	

- “Zülfünün zencirine kul eyledin şâhım beni
Kulluğundan kılmasın âzâd Allahım beni”

***

- **I. Ahmed (Bahtî)**

MÜNÂCÂT

İlâhî her nefes ilhâmın üzre olsun a'mâlîm Rızân üzre geçe dâ'im cihân içre meh ü sâlim >	Habîbin gittiği yoldan çıkarma bir kadem taşra Anın şer'-i şerîfi üzre olsun cümle ef'âlîm
Hudâyâ enbiyânın silkine sâlik edip dâ'im Sülûkim doğru yoldan eyle artır izz ü ikbâlîm	Çü ben Bahtî'ye verdin hâtırimda yoğ iken devlet Sana ismarladım yâ Rab umûrum cümle ahvâlîm

MÜNÂCÂT

Dil hânesi pür-nûr olur Envâr-ı zikrullâh ile İklîm-i ten ma'mûr olur Mi'mâr-ı zikrullâh ile	Her müşkil iş âsân olur Derd-i dile dermân olur Cânın içinde cân olur Esrâr-ı zikrullâh ile	Zikr eyle Hakk'ı her nefes Allâh bes bâkî heves Bes gayriden ümmîdi kes Tekrâr-ı zikrullâh ile
---	--	--

EBÂ EYYÛB-İ ENSÂRÎ

Ey alemdâr-ı resûl ey yâr-i fahrü'l mürselîn Zât-ı pâkin Rûm'a rahmet kıldı Rabbü'l-âlemîn	Tâ ezelden Âl-i Osmân'm çün oldun yâveri Bana dahi yâver ol ey fahr-ı ashâb-ı güzîn
---	--

GAZEL

İlâhî senden özge mesnedim yok Rızâdan özge yâ Râb hâcetim yok >	Kapındır ehl-i derdin hep devâsı Kapından gayrı yerde hâcetim yok
---	--

Müşerref et visâlinle İlâhî Visâlin gibi lezzet dünyada yok	Visâl-i Hakk'a kim erdi Bahtî Anın bu fâni mülke cünbişi yok
--	---

***

• **II. Osman** (*Fârisî*)

GAZEL

Düştü bir sevdâya gönlüm özge râzım var benim Gönlümün eğlencesi bir serv-i nâzım var benim >	Tâ ezelden sevmişim ol dilber-i nâzik-teni Bir lebi şeker ruhu gül işve-bâzım var benim
İstemem dünyâda Hind u Rûm u Mısır'ın tahtını Geceler tâ subha dek Hakk'a niyâzım var benim	

- “Vuslatın etse imâret bu gönül şehrini kim
Gam-ı hicrinle güzel mülk-i dilim vîrâne”

***

• **IV. Murâd** (*Murâdî*)

Sadrâzam Hâfız Ahmed Paşa 1625'te Bağdad'ı muhâsara eder. Fazla top getirmemiş olan Hâfız Paşa'nın barutu tükenir. Kayınbiraderi IV. Murad'a:

“Aldı etrâfî adû imdâda asker yok mudur

Din yolunda baş verir bir merd sever yok mudur”

beytiyle başlayan manzum istimdâd-nâmesini gönderir. IV. Murad şiirle cevap verir:

Hâfızâ Bağdâd'a imdâd etmeğe er yok mudur? Bizden istimdâd edersin sende asker yok mudur? >	Düşmanı mât etmeğe ferzâneyim ben der idin Hasma karşı şimdi at oynatmağa yer yok mudur?
Merdlik davâ edersin bu muhanneslik nedir? Havf edersin bari yanında dilâver yok mudur?	Bû-Hanife şehrin ihmâlinle virân ettiler Sende âyâ gayret-i dîn-i peygamber yok mudur?
Avn-i hakla intikâm almağa a'dâdan meğer Bende-i dîn bir vezir-i dîn-perver yok mudur?	Bir Alî-sîret veziri şimdi serdâr eyledim Hızr peygamber mu'in olmaz mı rehber yok mudur?

***

• **II. Ahmed** (*Ahmed*)

GAZEL

Kaşların yâsına dedim olayın kurbân ana Hışm ile dilber dedi lâyıık mı ol kurbân ana	Sine sahrâsında ektim çün muhabbet tohmunu Dembedem yağdırsa ta'n mı gözlerim bârân ana
Hey kıyâmet gönlüme sorma hisâbın zülfünün Elli bin yıldan uzundur bu şeb-i hicrân ana	Canlar oda atmasın yazıktır ol sayyâda dem Yüzün açın kim ola cân ü gönül hayrân ana
Ahmed için cevriini çekmez der imiş müdde'î Ol seni cândan sever yaraşmaz ol bühtân ana	

***

• **II. Mustafa** (*Meftûnî-İkbâli*)

MÜNÂCÂT

Tevbemi eyle kabûl dünyâda koyma ahrete

Çok ise cürm ü kusûrum yok nihâyet rahmete
Diler isen koy Cahîme diler isen Cennete
Enbiyâ vü mürselîn içre hacîl etme beni

MÛNÂCÂT

Allahu rabbi lâ-yezâl yâ vâhidü yâ zü'l-celâl Ey pâdişâh-ı bî-zevâl <i>yessir lenâ hayrû'l-umûr</i> >	Vakt-i seherde dâdımız arşa çıkar feryâdımız Cürm ü hatâ mu'tâdımız <i>yessir lenâ hayrû'l-umûr</i>
Senden erişmezse âmân olur kamu işler yamân Yâ sâhib-i kevn ü mekân <i>yessir lenâ hayrû'l-umûr</i>	Yâ Hâlik-i hayrû'l-enâm olsun habîbine selâm Budur hulûs üzre kelâm <i>yessir lenâ hayrû'l-umûr</i>

NA'T

El-meded ey fahr-i âlem hem şefî'u'l-müznibîn Nâzil oldu hakkına hem Rahmeten li'l-âlemîn İşidelden vasfını budur lisânımda hemîn <i>Es-salât u ve's-selâm yâ Sâdıka'l-va'di'l-emîn</i>	Dalmışım bahr-ı şekâvet içre kârım seyyiât Yâ İlâhî sen hidâyet eyle bana ver necât Sen şefâ'at kıl garîbe ey Resûl-i Kâ'inât <i>Es-salât u ve's-selâm yâ Sâdıka'l-va'di'l-emîn</i>
--	---

***

- **III. Ahmed (Necîb)**

GAZEL

Doldurdu cihânı gönül tekrar-ı hû yâ hû ile Tâ ki münevver ola dil envâr-ı hû yâ hû ile	Hû ile dolmuştur cihân bu sırra sen etme gümân Eyle Necibâ gel figân tekrâr-u hû yâ hû ile
--	--

NA'T

Zât-ı pâk-i Mustafâ'ya âşıkım Cân ile Fahrü'l-verâyâ âşıkım	Kâ'inâtın zübdesi vü mefhari Aşk ile bedrû'd-dücâyâ âşıkım
Eşiğinde abd-i memlûk ol müdâm Andan özge yokdur a'lâ-yı merâm	Saltanat budur Necibâ bil tamâm Şimdi Zât-ı Müctebâ'ya âşıkım

- “Ruhun bir nokta-i nûr-ı Hudâdır yâ Resûla'llâh
Cemâlin hâlet-efzâ dil-güşâdır yâ Resûla'llâh”

***

- **III. Mustafa (Cihângîr)**

KIT'A

Yâ Rab beni bir mesned-i vâlâyâ getirdin Envâ-ı inâyâtını kıldın bana ihsân	Ol şâh-ı rûsul fahr-i cihân aşkına yâ Rab Ni'metlerinin şükrüne de kıl beni şâyân
Ettin fukarâ kullarını bana emânet Bu hizmetin ikmâlini kıl bendene ihsân	Ahkâm-ı hilâfette beni eyle muvaffak Şer' üzre metânetle edip fâik-i akrân
Bildim ki meded senden olur kimseden olmaz Ey kâdir ü kayyûm meded derdime dermân	Tuttum yüzümü Ka'be-i uşşâkına yâ Rab Hâk üzre döker kanlı yaşı dîde-i giryân
Ver asker-i İslâma seçâ'atle metânet Mansûr u muzaffer olalar cümlesi her an	Hıfzıyla benim meclisimi sû'-i karînden Kâr etmeye lütfunla bana hîle-i şeytân
Tevfik-i şerîfin ile râzı ola benden	

Ol iki cihân serveri peygâmbir-i zî-şân	
--	--

***

• **III. Selim (İlhâmî)**

GAZEL

Aç gözlerin gâfil isen âlim ile nâdânı seç Eyle teccüssü fehm edip câhil ile irfânı seç >	Ey dil bu gaflet tâ be key varma tegâfûl semtine Bil kıymetin erbâbının nâ-merd ile merdânı seç
Âvârelikden çek elin bîhûde gezmek nice bir Ehl-i kemâle mâ'il ol a'dâ ile yarânı seç	Çekme elem gül-şâd olup gül gibi ey gonca açıl Aç dîde-i im'ânını pîrân ile tıflânı seç
Bel bağlama İlhâmiyâ bu fânî dünyâ mülküne Fikr eyleyip ukbâ ile bu âlem-i devrânı seç	

Bâğ-ı âlem içre gerçi pek safâdır saltanat Vakf etsen bir kuru gavgâya câdır saltanat >	Bu zamanın devletiyle kimse mağrûr olmasın Kâm alırsan adl ile ol dem be-câdır saltanat
Kıl tefekkür ey gönül çerhin hele devrânını Geh safâ ise velî dâ'im cefâdır saltanat	Bu cihânın devletine eyleme zerre tama' Pek sakın İlhâmî zirâ bî-vefâdır altanat

Yine rahm eylemez aslâ bana o âfet-i cân Böyle bîmâr görerek hâlîme yârân ağlar >	Gördü çün derd-i dil-i zârımı rahm etdi tabîb Dedi ey haste-i hicrân sana dermân ağlar
Kimse fehm etmedi hayfâ ki nedir maksûdum Gece gündüz ne için gözlerim her ân ağlar	Derd ile rûyuna baktıkça senin İlhâmî Gerçi handân olur ammâ ciğeri kan ağlar

Ne denlü var ise cürm ü günâhım Beni kıl afvına mazhar İlhâmım	Tevekkül eyle İlhâmî yeme gam Kuluna rahm eder ol Rabb-ı erham
---	---

- **On sekiz bin âlemi doldurdu şân u şöretin
Yâ Resûl-i müctebâ âlemden a'zam kıymetin**

***

• **Âdile Sultân (Âdile)**

“II. Mahmud, Adlî olan lakabına telmihen yeni doğan çocuğuna Âdile adını verdi. Âdile Sultan Osmanlı hânedanı mensupları arasında yetişen tek kadın şairdir.”

GAZEL

Bâb-ı lutfun çâkeri uşşâk sevdâdan geçer Mülk-i bâkîden gelen bu fânî dünyâdan geçer	Vech-i cânân kiblegâhıdır cenâb-ı âşıkım Hayret ile pür-safâdır cân ü eşyâdan geçer
Murg-ı dil bulsa hevâ-yı kûy-ı yârı cân atar Şem-i vasla yandırıp kendüyi gavgâdan geçer	Vech-i dilberde ümîdi olsa aşk erbâbının Mihnete bakmaz safagâhı temaşâdan geçer
Cân nedir bin cân fedâ eyler bu hayret zevkine Âdile ma'sûkî âşık bulsa ukbâdan geçer	

÷

Dil-nüvâz-ı âcizân ol şân-ı insânlık budur Sabr ile nefsi helâk et şâh-ı merdanlık budur	Dil nazargâh-ı Hudâ'dır deme bî-kes hoşca tut Hizmetin Allah için olsun ki irfanlık budur
---	---

Kendini lâ-şey bil varlık Hudâ'nın vasfıdır Cümle halkı hoş gör sûfî Müsülmanlık budur	Âdile kula vazîfe tâ'at ü teslîmdir Zikr ü fikrin ola Mevlâ işte sultanlık budur
---	---

÷

Dervişim kendi başıma yine sultân gezerim Âlem-i aşkda seyyâh olup her ân gezerim	Pâdişâh saltanat-ı dehr için kayd çeker Kayd ü nâmûsu geçip ben dahi uryân gezerim
Ne safâdan geçerim vaz ne cefâdan hazerim Emr-i teslîm-i rızâ mülkünü seyrân gezerim	Kimsenin hayrı ile şerrine yokdur nazaram Serseriyim geleli âleme hayrân gezerim
Ne dilimde olur evrâd ne elimde tesbîh Ne velîyim ne deliyim yine vîrân gezerim	Gâh olur kendimi idrâk ile efgân ederim Gâh isyânım anıp derd ile nâlân gezerim
Gâh Mecnûn gibi dağlar aşarım Âdile ben Aşka süz'ân olup gamla perîşân gezerim	

÷

Bu gün meydân-ı aşk içre salâdır isteyen gelsin Geçip cân ile hem başdan bu devrâm bilen gelsin	Eğer kim cânına kıyan olur cânânına vâsıl Anıñün meclis-i tevhîde hep cânâ kıyan gelsin
Bu meydân âşıkındır söyleyin kim gelmesin nâdân Ki İbrâhîm gibi nâr içre kendini atan gelsin	Visâl-i yâra tâlib zümre-i merdâne muhtâcdır Bu sözü fark eden insân-ı kâmil her zamân gelsin
Bu gün al ders-i aşkı Âdile meydân-ı himmetde Zamândır ma'rifet tahsiline tâlib olan gelsin	

÷

Sevdiğin birini göremezler tefrîka Ayn-ı devlettir mahabbet sûret-i izzettir aşk	Âşıkânın belki bi'z-zât Kibriyâ'dır mahremi Sırrı ma'lûm olmayan bir perde-i hikmettir aşk
---	---

***

- Şehzâde Korkut:

Tâc u kabâyı terk edip uryân olayın bir zamân Gurbette seyrân eyleyip pûyân olayım bir zamân	Çeng ü rebâbın sohbeti mutrib tamâm oldı hemân Bezm-i belâda ney gibi nâlân olayım bir zamân
Gâhî düşüp gâhî durup gâhî gülüp gâh ağlayup Geh kan yutup bir hoş olup hayrân olayım bir zamân	

÷

**Nola candan istesem çün yeğdürür
Bâğ-ı Cennet'den banâ kûy-î vatan**

÷

Câm-ı Cem nûş eyle ey Cem bû Frengistândur
Her kulun bâşına yâzılan gelür devrândur

- Kanûnî'nin oğlu Şehzâde Bâyezid:

Nideyim zâyî edip tûl-ı emelle nefesi Kalma zerre kadar dilde bu dünyâ hevesi	İztırâbı kogıl ey murg-ı revân sabr eyle Eskiyip işte harâb oluyor ten kafesi
--	--

- III. Mehmed'in kardeşi Şehzâde Mustafa:
"Nâsiyemde kâtib-i kudret ne yazdı bilmedim
Âh kim bu gülşen-i âlemde hergiz gülmedim"